

Total No. of Questions : 10]

PD1924

SEAT No.

APR 2025

[Total No. of Pages : 4

[6413]-36

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)
LC - 0801: LABOUR AND INDUSTRIAL LAW
(2017 Pattern) (Semester - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.
- 2) Answer any two questions from part B. Each question in part B is for 10 marks.
- 3) Answer any three short answer questions from part C. Each question in part C is for 05 marks.

PART - A

[3×15=45]

- Q1)** Define "Strike" and examine the provisions related to justified strike and lock out under the Industrial Disputes Act 1947.
- Q2)** Discuss in detailed provisions of annual leave with wages provided under Factories Act, 1948.
- Q3)** Elaborate the given certification process of standing orders under the Industrial Employment (Standing orders) Act, 1946 and object of this legislation.
- Q4)** Discuss the term 'Accident arising in the course of employment and out of employment' with reference to decided cases.
- Q5)** 'The labour legislations are based on the Fundamental Rights provided under constitution of India' comment it.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Why there is need to fix minimum wages for worker? And explain the bases of fixing and revising minimum wages under the minimum wages Act, 1948.
- Q7)** Explain Welfare measures are social safeguards to the worker under the Factories act 1948.
- Q8)** What are the powers and role of labour and Industrial court constituted under the Maharashtra Recognition of Trade Unions and Prevention of Unfair Labour Practices Act, 1971?
- Q9)** Explain the procedure of registration of establishment under the Contract Labour (Regulation and Abolition) Act, 1970.

PART - C

[3×5=15]

Q10) Write a Short note on any three.

- a) Industrial Dispute.
- b) Permanent Total Disablement.
- c) Payment of subsistence allowance.
- d) Retrenchment.
- e) Licensing of Contractors.

Total No. of Questions : 10]

PD1924

[6413]-36

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LC - 0801: LABOUR AND INDUSTRIAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
3) भाग-क मधील कोणत्याही तीन लघु प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) "संप" ची व्याख्या करा आणि औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत न्यायिक संप आणि टाळेबंद संबंधित तरतुदींचे परीक्षण करा.

प्र.2) कारखाना अधिनियम, 1948 अंतर्गत प्रदान केलेल्या वेतनासह वार्षिक रजेच्या तरतुदींची तपशीलवार चर्चा करा.

प्र.3) औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, 1946 अंतर्गत स्थायी आदेशाची दिलेली प्रमाणीकरण प्रक्रिया आणि या कायद्याचा उद्देश स्पष्ट करा.

प्र.4) निर्णय झालेल्या न्यायनिवाड्याचा संदर्भ देऊन 'रोजगार दुरम्यान आणि रोजगार मुळे' होणारे अपघात या संज्ञेची चर्चा करा.

प्र.5) 'कामगार कायदे हे भारतीय राज्यघटनेत दिलेल्या मूलभूत अधिकारांवर आधारित आहेत' यावर टिप्पणी करा.

प्र.6) कामगारांसाठी किमान वेतन निश्चित करण्याची गरज का आहे? आणि किमान वेतन कायदा, 1948 अंतर्गत किमान वेतन निश्चित करण्याचे आणि सुधारण्याचे आधार स्पष्ट करा.

प्र.7) कारखाना अधिनियम 1948 अंतर्गत स्पष्ट करा की कल्याणकारी उपाय हे कामगारांसाठी सामाजिक सुरक्षेचा तरतुदी आहेत.

प्र.8) महाराष्ट्र कामगार संघटना मान्यता आणि अनुचित कामगार प्रथा प्रतिबंधक कायदा, 1971 अंतर्गत स्थापन केलेल्या कामगार आणि औद्योगिक न्यायालयाचे अधिकार आणि भूमिका काय आहेत?

प्र.9) कंत्राटी कामगार सेवा (विनियमन आणि उच्चाटन) अधिनियम, 1970 अंतर्गत आस्थापनेच्या नोंदणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.10) कोणत्याही तीन संक्षिप्त टीपा लिहा :

[3×5=15]

- अ) औद्योगिक विवाद
- ब) कायमचे एकूण अपंगत्व
- क) निर्वाह भत्ता (Payment of subsistence allowance)
- ड) छाटणी
- इ) कंत्राटदाराना परवाना देणे

Total No. of Questions : 9]

SEAT No. :

107 APR 2025

PD1925

[Total No. of Pages : 4

[6413]-37

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LC-0802 : JURISPRUDENCE

(2017 Pattern) (Semester-VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Each question in Part A is for 15 Marks. Answer any three questions from Part A.
- 2) Each question in Part B is for 10 marks. Answer any two questions from Part B.
- 3) Question No. 9 is for 15 marks. Answer question No. 9. from Part C as directed.

PART - A

[3×15=45]

Q1) Discuss the nature, scope and utility of jurisprudence.

Q2) State and explain the important features of Historical School.

Q3) Discuss and evaluate in detail Austin's Positive Law Theory.

Q4) Explain Pure Theory of Law expounded by Kelsen. State its merits and demerits and its relevance to Indian Legal System.

Q5) What are the salient features of Sociological School of Law.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

Q6) Explain the essential features and significance of possession.

Q7) Define custom and state how custom becomes law.

Q8) Define Ownership. Explain the various characteristics of ownership and different kinds of Ownership.

PART - C

Q9) Answer any Three.

[3×5=15]

- a) Legal Status of unborn person
- b) Vicarious liability
- c) Natural Law
- d) American realism
- e) Negligence

Ⓢ Ⓢ Ⓢ Ⓢ

Total No. of Questions : 9]

PD1925

[6413]-37

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LC-0802 : JURISPRUDENCE

(2017 Pattern) (Semester-VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 80]

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे. भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या.
 - 2) भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे. भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.
 - 3) प्रश्न क्रमांक 9 हा 15 गुणांचा आहे. निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 9 चे उत्तर द्या.

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) न्याय शास्त्राचे स्वरूप, व्याप्ती आणि उपयुक्तता यावर चर्चा करा.

प्र.2) ऐतिहासिक शाळेची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये सांगा आणि स्पष्ट करा.

प्र.3) ऑस्टीनच्या सकारात्मक कायद्याच्या सिद्धांतावर तपशीलवार चर्चा करा आणि मूल्यांकन करा.

प्र.4) केलसन यांनी स्पष्ट केलेल्या कायद्याचा शुद्ध सिद्धांत स्पष्ट करा. त्याचे गुण आणि तोटे आणि भारतीय कायदेशीर व्यवस्थेशी त्याची प्रासंगिकता सांगा.

प्र.5) सोशियोलॉजिकल स्कूल ऑफ लॉची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?

प्र.6) ताब्यात घेण्याची आवश्यक वैशिष्ट्ये आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.7) प्रथा परिभाषित करा आणि प्रथा कायदा कसा बनतो ते सांगा?

प्र.8) मालकीची व्याख्या करा. मालकीची विविध वैशिष्ट्ये आणि मालकीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.9) कोणतेही तीन सोडवा.

[3×5=15]

- अ) न जन्मलेल्या व्यक्तीची कायदेशीर स्थिती
- ब) विविध दायित्व
- क) नैसर्गिक कायदा
- ड) अमेरिकन वास्तववाद
- इ) निष्काळजीपणा

❖❖❖❖

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. : **APR 2025**

PD-2873

[Total No. of Pages : 4

[6413]-38

B.A.LL.B.

(Fourth Year of Five Years Law Course)

LC-0803 : LAW OF EVIDENCE

(2017 Pattern) (Semester - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part A. Each question in part A is for 15 marks.
- 2) Answer any two questions from Part B. Each question in part B is for 10 marks.
- 3) Answer Question no. 10 from Part C as directed. The Question no. 10 is for 15 marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1) What is an admission? Explain the circumstances in which admissions are relevant.
- Q2) Enumerate, as to which persons are competent to testify as a witness and the exceptions to them as per The Bhartiya Sakshya Adhiniyam, 2023.
- Q3) Define evidence. Explain different kinds of evidence.
- Q4) Define burden of proof. What are the general principles of burden of proof?
- Q5) Who is an Expert. Explain the subjects on which an expert is Competent to testify. Assess the value of Expert opinion.

P.T.O.

261

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6) What is examination-in-chief? What is cross-examination? Can one defendant cross-examine another co-defendant?
- Q7) Discuss the law on exclusion of oral by documentary Evidence.
- Q8) State the provisions of the Indian Evidence relating to statement made by persons who cannot be called as witness.
- Q9) Discuss Primary Evidence and Secondary Evidence. Enumerate the cases in which Secondary evidence relating to documents may be given.

PART - C

Q10) Write short note (any three) :

[3 × 5 = 15]

- a) Fact in issue
- b) Accomplice
- c) Examination of witnesses
- d) Confession in police custody
- e) Conclusive proof

Total No. of Questions : 10]

PD-2873

[6413]-38

B.A.LL.B.

(Fourth Year of Five Years Law Course)

LC-0803 : LAW OF EVIDENCE

(पुराव्याचा कायदा)

(2017 Pattern) (Semester - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
- 3) भाग क मधील प्रश्न क्र. 10 चे उत्तर निर्देशानुसार द्या. प्रश्न क्र. 10 हा 15 गुणांसाठी आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) कबुली म्हणजे काय? कोणत्या परिस्थितीत कबुली संबद्ध आहे ते स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) साक्षीदार म्हणून साक्ष देण्यास कोणत्या व्यक्ती सक्षम आहेत आणि भारतीय साक्ष अधिनियम, 2023 नुसार त्यांना कोणते अपवाद आहेत ते सांगा.
- प्रश्न 3) पुरावे परिभाषित करा. पुराव्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) शाबिता चा भार परिभाषित करा. शाबिता चा भार याचे सामान्य तत्व काय आहेत?
- प्रश्न 5) तज्ञ म्हणजे कोण आहे. कोणत्या विषयांवर तज्ञ साक्ष देण्यास सक्षम आहे ते स्पष्ट करा. तज्ञांच्या मताचे कायदेशिर महत्त्व सांगा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) सरतपासणी म्हणजे काय? उलटतपासणी म्हणजे काय? एक प्रतिवादी दुसऱ्या सह-प्रतिवादीची उलटतपासणी करू शकतो का?
- प्रश्न 7) लेखी पुराव्यामुळे तोंडी पुरावा अपवर्जित होणे यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 8) साक्षीदार म्हणून बोलावता येत नाही अशा व्यक्तींनी दिलेल्या जबाबाशी संबंधित भारतीय साक्ष अधिनियम, 2023 मधील तरतुदी सांगा.
- प्रश्न 9) अव्वल / प्राथमिक पुरावा आणि दुय्यम पुरावा यावर चर्चा करा. दस्तऐवजां संबंधित दुय्यम पुरावे कोणत्या प्रसंगांमध्ये / प्रकरणांमध्ये दिले जाऊ शकतात ते सांगा.

भाग - क

- प्रश्न 10) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) :

[3 × 5 = 15]

- अ) वादतथ्ये
- ब) सहअपराधी
- क) साक्षीदारांची तपासणी
- ड) पोलिस कोठडीत दिलेला कबुलीजबाब
- इ) निर्णायक पुरावा

Total No. of Questions : 10]

PD1926

SEAT No. : **APR 2025**

[Total No. of Pages : 4

[6413139

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)
ALTERNATE DISPUTE RESOLUTION SYSTEM
LP-0804 - Practical Training Paper - II
(2017 Pattern) (Semester - VIII)

Time : 3 Hours]

Instructions to the candidates:

[Max. Marks : 80

- 1) Answer any three questions from Part 'A'. Each question in part A is for 15 marks.
- 2) Attempt any two questions from Part 'B'. Each question in part B is for 10 marks.
- 3) Attempt any three questions from Part 'C'. Each question in part C is for 5 marks.

PART - A

[3×15=45]

- Q1) Explain the procedure laid down for "Conduct of Arbitral Proceedings" Under The Arbitration And Conciliation Act 1996.
- Q2) Elaborate the procedure on when can a court grant an Interim Award during an arbitration proceedings.
- Q3) Explain what is Conciliation and elaborate the procedure in The Arbitration and Conciliation Act 1996.
- Q4) Lok Adalat is one of the important alternative dispute resolution systems in India. Explain the concept of Lok Adalat.
- Q5) After an arbitral award is being granted, is there a procedure for correction and interpretation of the award? If yes, elaborate on the same.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Can an Arbitral Tribunal grant interim measures? If yes, elaborate the provisions for interim measures granted by an arbitral tribunal.
- Q7)** Discuss the Jurisdiction of "Arbitral Tribunal" under The Arbitration And Conciliation Act 1996. Elaborate with case laws.
- Q8)** What is the time limit for an Arbitral Award to be granted? Elaborate the Provision mentioned in The Arbitration and Conciliation Act 1996.
- Q9)** Elaborate on how an foreign award is enforced under Geneva Convention.

PART - C

Q10) Write short note on (Any three)

[3×5=15]

- a) Costs
- b) New York convention
- c) Enforcement of arbitral award
- d) Appeal
- e) Termination of arbitration proceedings

Total No. of Questions : 10]

PD1926

[[6413]-39

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)
ALTERNATE DISPUTE RESOLUTION SYSTEM
LP-0804 : Practical Training Paper - II
(2017 Pattern) (Semester - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) भाग-अ मधून कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
2) भाग-ब मधून कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
3) भाग-क मधून कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग-अ

[3×15=45]

- प्र.1)** लवाद आणि सामंजस्य कायदा 1996 अंतर्गत “लवादाच्या कार्यवाहीच्या संचालनासाठी” विहित कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
- प्र.2)** लवादाच्या कार्यवाहीदरम्यान न्यायालय अंतर्गत निवाडा कधी देऊ शकते यावर प्रक्रिया विस्तृत करा.
- प्र.3)** लवाद आणि सामंजस्य कायदा 1996 मध्ये सामंजस्य काय आहे ते स्पष्ट करा आणि प्रक्रिया विस्तृत करा.
- प्र.4)** लोकअदालत ही भारतातील महत्त्वाची पर्यायी विवाद निराकरण प्रणाली आहे. लोकअदालतची संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.5)** लवादाचा निवाडा दिल्यानंतर, निवाड्याची दुरुस्ती आणि अर्थ लावण्याची प्रक्रिया आहे का? जर होय, तर ते सविस्तरपणे सांगा.

- प्र.6) लवाद न्यायाधिकरण अंतरिम उपाय मंजूर करू शकते का? होय असल्यास, मध्यस्थ न्यायाधिकरणाने दिलेल्या अंतरिम उपायांसाठीच्या तरतुदी विस्तृत करा.
- प्र.7) लवाद आणि सामंजस्य कायदा 1996 अंतर्गत “लवाद न्यायाधिकरण” च्या अधिकारक्षेत्रावर चर्चा करा. केस कायद्यांसह विस्तृत करा.
- प्र.8) लवाद निवाडा मंजूर करण्यासाठी वेळ मर्यादा काय आहे? लवाद आणि सामंजस्य कायदा 1996 मध्ये नमूद केलेली तरतुद स्पष्ट करा.
- प्र.9) परदेशी पुरस्काराची अंमलबजावणी कशी केली जाते ते स्पष्ट करा - जिनिव्हा अधिवेशन.

प्र.10) छेटी टीप लिहा.

[3×5=15]

- अ) लवादाचा खर्च
- ब) न्यूयॉर्क अधिवेशन
- क) लवादाच्या निवाड्याची अंमलबजावणी
- ड) अपील
- इ) लवादाच्या कार्यवाही समप्ती

Total No. of Questions : 10]

PD1927

SEAT No. : **APR 2025**

[Total No. of Pages : 4

[6413]-40

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)
LO-0805 : HUMAN RIGHTS LAW AND PRACTICE
(2017 Pattern) (Semester - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part-A. Each question in part-A is for 15 marks.
- 2) Attempt any two questions from Part-B. Each question in part-B is for 10 marks.
- 3) Attempt any three questions from Part-C. Each question in part-C is for 5 marks.

PART - A

Attempt Any Three.

[3×15=45]

- Q1)** Elaborate the civil and political rights given in ICCPR with the Part III of Constitution of India.
- Q2)** Elaborate the basic components like value, dignity, equality, justice, ethics of Human Rights and its significance.
- Q3)** Explain in details the powers and functions of the Committee on Rights of the Child under the Convention on Rights of Child, 1989.
- Q4)** Explain in details the role of United Nation in Promotion of Human Rights Education.
- Q5)** Elucidate the constitution, powers and functions of National Commission for Women.

P.T.O.

PART - B

Attempt Any Two.

[2×10=20]

- Q6)** Explain the nature, scope and functions of National Human Rights Commission in India.
- Q7)** Discuss the political rights of First Generation of Human Rights.
- Q8)** Elaborate the object and nature of the Protection of Human Rights Act, 1993.
- Q9)** Discuss the provisions of Universal Declaration of Human Rights (UDHR) 1948, in relation to Part III of Indian Constitution.

PART - C

Q10) Write short notes : Attempt any three.

[3×5=15]

- a) Vulnerable Groups
- b) Human Rights Council
- c) National Human Right Commission
- d) Human Rights of Minorities
- e) Human Rights of HIV/AIDS patients

Total No. of Questions : 10]

PD1927

[6413]-40

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)
LO-0805 : HUMAN RIGHTS LAW AND PRACTICE
(2017 Pattern) (Semester - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) भारतीय राज्यघटनेच्या भाग III सह ICCPR मध्ये दिलेले नागरी आणि राजकीय अधिकार विस्तृत करा.

प्र.2) मानवी हक्कांचे मूल्य, प्रतिष्ठा, समानता, न्याय, नैतिकता यासारखे मूलभूत घटक आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3) बाल हक्क अधिवेशन, 1989 अंतर्गत बाल हक्क समितीचे अधिकार आणि कार्ये तपशीलवार स्पष्ट करा.

प्र.4) मानवाधिकार शिक्षणाच्या प्रचारात संयुक्त राष्ट्रसंघाची भूमिका तपशीलवार स्पष्ट करा.

प्र.5) राष्ट्रीय महिला आयोगाची घटना, अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.6) भारतातील राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे स्वरूप, कार्यक्षेत्र आणि कार्य स्पष्ट करा.

प्र.7) मानवी हक्कांच्या पहिल्या पिढीच्या राजकीय अधिकारांची चर्चा करा.

प्र.8) मानवी हक्क संरक्षण कायदा, 1993 चे हेतू आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.9) भारतीय राज्यघटनेच्या भाग तीन च्या संबंधात सार्वत्रिक मानवाधिकार घोषणा (UDHR) 1948 च्या तरतुदींची चर्चा करा.

प्र.10) लहान नोट्स लिहा. (कोणत्याही तीन)

[3×5=15]

- अ) असुरक्षित गट
- ब) मानवाधिकार परिषद
- क) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोग
- ड) अल्पसंख्याकांचे मानवी हक्क
- इ) एचआयव्ही/एड्स रुग्णांचे मानवी हक्क

Total No. of Questions : 10]

PD1928

SEAT No. :

01B
16 APR 2025
[Total No. of Pages : 4

[6413]-41

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Course)

LO-0806 : COMPETITION LAW

(2017 Pattern) (Semester - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Each question in Part A is for 15 Marks. Answer any three questions from Part A.
- 2) Each question in Part B is for 10 marks. Answer any two questions from Part B.
- 3) Question No. 10 is for 15 marks. Answer question No. 10. from Part C as directed.

PART - A

[3×15=45]

- Q1) Discuss in detail relation between Competition Law and Intellectual Rights.
- Q2) Discuss in detail constitution, powers and functions of Competition Commission of India.
- Q3) Discuss in detail History and development of competition law in India.
- Q4) What is the meaning of 'Market'. Explain different types of market and their importance.
- Q5) What is the abuse of dominant position? Explain the procedure for inquiry into abuse of dominant position.

R.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6) What do you mean by Merger and discuss various types of merger.
- Q7) Explain the procedure of enquiry by Competition Commission of India.
- Q8) What are the salient feature of Monopolies And Restrictive Trade Practices Act, 1969.
- Q9) Explain the circumstances under which penalty may be imposed under Competition Act 2002.

PART - C

Q10) Write short notes on any three.

[3×5=15]

- a) Private Equity Investment
- b) Competition Appellate Board
- c) Report of Sachar Committee on Competition Law
- d) Overview of Competitor Law in USA
- e) Competition law and Article 30 (b) and (c) of the constitution.

❖❖❖❖

Total No. of Questions : 10]

PD1928

[6413]41

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Course)

LO-0806 : COMPETITION LAW

(2017 Pattern) (Semester - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 80]

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे. भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या.
 - 2) भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे. भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.
 - 3) प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांचा आहे. निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तरे द्या.

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) प्रतिस्पर्धा अधिनियम आणि बौद्धिक हक्क यांच्यातील संबंधावर सविस्तर चर्चा करा.

प्र.2) भारतीय प्रतिस्पर्धा आयोगाची घटना, अधिकार आणि कार्ये यावर सविस्तर चर्चा करा.

प्र.3) भारतातील प्रतिस्पर्धा अधिनियमाचा इतिहास आणि विकास यावर सविस्तर चर्चा करा.

प्र.4) 'मार्केट' म्हणजे काय? बाजाराचे विविध प्रकार आणि त्यांचे महत्त्व समजावून सांगा.

प्र.5) वर्चस्ववादी पदाचा गैरवापर म्हणजे काय? प्रबल पदाच्या गैरवापरच्या चौकशीची प्रक्रिया समजावून सांगा.

भाग-ब

[2×10=20]

प्र.6) विलीनीकरण म्हणजे काय आणि विलीनीकरणाच्या विविध प्रकारांवर चर्चा करा.

प्र.7) भारतीय प्रतिस्पर्धा आयोगाच्या चौकशीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.8) मत्तेदारी आणि प्रतिस्पर्धा व्यापार पद्धती अधिनियम, 1969 चे ठळक वैशिष्ट्य काय आहे?

प्र.9) प्रतिस्पर्धा अधिनियम 2002 अन्वये कोणत्या परिस्थितीत दंड आकारला जाऊ शकतो हे स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही तीन नोट्स लिहा.

[3×5=15]

- अ) खाजगी इक्विटी गुंतवणूक
- ब) स्पर्धा अपीलीय बोर्ड
- क) प्रतिस्पर्धा अधिनियम सचचर समितीचा अहवाल
- ड) अमेरिकेतील प्रतिस्पर्धा अधिनियम आढावा लिहा.
- इ) प्रतिस्पर्धा अधिनियम आणि भारतीय घटनेचे कलम 30 (ब) व (क)

①①①①

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

APR 2025

PD1929

[Total No. of Pages : 4

[6413]-42

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

**LO-0807 : VULNERABLE AND DISADVANTAGED GROUPS
AND CRIMINAL LAW
(2017 Pattern) (Semester - VIII)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any 3 questions in Part A carrying 15 marks each.
- 2) Attempt any 2 questions in Part B carrying 10 marks each.
- 3) Attempt any 3 short notes in Part C carrying 5 marks each.

PART - A

[3×15=45]

- Q1)** Discuss the externment procedure of a person likely to commit an offence of atrocities under Scheduled Caste / Scheduled Tribe Act 1989.
- Q2)** Discuss the aggravated penetrative sexual assault and punishment there for under POSCO Act, 2012.
- Q3)** Explain the role of law to overcome discrimination.
- Q4)** Explain the various forms of the evil practice of "untouchability" with punishment under the protection of civil Rights Act 1955.
- Q5)** Explain in detail the constitution, tenure, meetings, vacancies, disqualification and function of Central Advisory Board under PCPNDT Act, 1994.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Discuss the provision of the special courts and special public prosecutor under SC/ST Act, 1989.
- Q7)** Discuss the Prohibitory and Regulatory provision under the PCPNDT Act, 1994.
- Q8)** Define 'Dowry'. Discuss penalty for giving or taking dowry under Dowry Prohibition Act 1961.
- Q9)** Explain in detail 'Social Landscape of Prostitution'.

PART - C

Q10) Write short notes on any three.

[3×5=15]

- a) Duty of the state government under the protection of Civil Rights Act, 1955.
- b) Collective fine under SC/ST Act, 1989.
- c) Special Courts under the POCSO Act, 2012.
- d) Objectives of the POCSO Act, 2012.
- e) Dowry a social menace.

Total No. of Questions : 10]

PD1929

[6413]-42

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LO-0807 : VULNERABLE AND DISADVANTAGED GROUPS
AND CRIMINAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मध्ये कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग-ब मध्ये कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) भाग-क मध्ये प्रत्येकी 5 गुण असलेल्या कोणत्याही 3 छोट्या नोट्स लिहा.

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती कायदा 1989 अंतर्गत अत्याचाराचा गुन्हा करण्याची शक्यता असलेल्या व्यक्तीच्या बाह्य प्रक्रियेची चर्चा करा.

प्र.2) POSCO कायदा, 2012 अंतर्गत उत्तेजित होणारे लैंगिक अत्याचार आणि शिक्षेची चर्चा करा.

प्र.3) भेदभाव दूर करण्यासाठी कायद्याची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) नागरी हक्क, कायदा 1955 च्या संरक्षणाखाली शिक्षेसह “अस्पृश्यता” या दुष्ट प्रथेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.5) PCPNDT कायदा, 1994 अंतर्गत केंद्रीय सल्लागार मंडळाची घटना, कार्यकाळ, बैठका, रिक्त पदे, अपात्रता आणि कार्य यांचे तपशीलवार वर्णन करा.

प्र.6) SC/ST कायदा, 1989 अंतर्गत विशेष न्यायालये आणि विशेष सरकारी वकील यांच्या तरतुदीची चर्चा करा.

प्र.7) PCPNDT कायदा, 1994 अंतर्गत प्रतिबंधात्मक आणि नियामक तरतुदीची चर्चा करा.

प्र.8) 'हुंडा' ची व्याख्या करा. हुंडा बंदी कायदा 1961 अंतर्गत हुंडा देणे किंवा घेणे यावरील दंडाची चर्चा करा.

प्र.9) 'वेश्या व्यवसायाचे सामाजिक भूदुश्य' तपशीलवार स्पष्ट करा.

प्र.10) कोणत्याही तीनवर लहान टिपा लिहा.

[3×5=15]

- अ) नागरी हक्क कायदा, 1955 च्या संरक्षणाखाली राज्य सरकारचे कर्तव्य
- ब) SC/ST कायदा, 1989 अंतर्गत सामूहिक दंड
- क) POCSO कायदा, 2012 अंतर्गत विशेष न्यायालये
- ड) POCSO कायदा, 2012 ची उद्दिष्टे
- इ) हुंडा हा एक सामाजिक धोका

❖❖❖❖

Total No. of Questions : 10]

PD1930

SEAT No. :

APR 2025

[Total No. of Pages : 4

[6413]-43

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Course)

LO-0808 : CIVIL MINOR ACTS

(2017 Pattern) (Semester - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any 3 questions in part A carrying 15 marks each.
- 2) Attempt any 2 questions in part B carrying 10 marks each.
- 3) Attempt any 3 shorts notes in part C carrying 5 marks each.

PART - A

Attempt any Three Questions. Each Question Carries 15 Marks.

[45]

- Q1)** Discuss in detail the object application and various definitions under the Interest Act, 1978.
- Q2)** Explain the relevant provision of Maharashtra Civil Courts Act, 1869 relating to appointment, jurisdiction and classes of Civil judges.
- Q3)** Discuss the important provisions of Suit Valuation Act, 1887 relating to valuation of suits relating to land.
- Q4)** Which documents are registrar-able documents under Registration Act, 1908 explain in the light of contents of documents.
- Q5)** Explain in detail the law relating to parties to negotiable instrument and their rights and liabilities.

P.T.O.

PART - B

Attempt any Two Questions. Each Question Carries 10 Marks.

[20]

- Q6)** Explain the powers and functions of different authorities established under Indian Stamp Act, 1958.
- Q7)** Explain in detail the law relating to negotiation as per the provisions of Negotiable Instrument Act, 1881.
- Q8)** Explain the law relating to registration and deposits of wills under the Registration Act, 1908.
- Q9)** Discuss the law relating to documents chargeable to court fees as per the provisions of Maharashtra Court Fees Act, 1959.

PART - C

Q10) Attempt any three Short notes. Each Question Carries Five Marks.

[15]

- a) Power of an Arbitrator to award Interest
- b) Transfer of Suits and appeals
- c) Objection to over valuation or under valuation
- d) Multifarious suits
- e) Discharge from Liability under Negotiable Instrument Act, 1881

❖❖❖❖

Total No. of Questions : 10]

PD1930

[6413]-43

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Course)

LO-0808 : CIVIL MINOR ACTS

(2017 Pattern) (Semester - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) निर्देशानुसार प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या, प्रश्न क्रमांक 10 मध्ये एकूण 15 गुण आहेत.
 - 4) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

भाग-अ

कुठलेही तीन प्रश्न सोडवा. प्रत्येक प्रश्नास 15 गुण आहेत.

[45]

प्र.1) व्याजाचा फायदा 1978 चा उद्देश व्याप्ती आणि महत्वाच्या व्याख्या चे सखोल विश्लेषण करा.

प्र.2) महाराष्ट्र दिवाणी न्यायालय कायदा 1869 मधील न्यायाधीशांच्या नेमणूक, अधिकारक्षेत्र आणि दिवाणी न्यायालयनाचे वर्गीकरण संबंधित तरतुदीचे विवेचन करा.

प्र.3) दाव्याची किंमत ठरवणार कायदा, 1887 मधील जमिनीच्या दाव्याची किंमत ठरवणाऱ्या तरतुदींची चर्चा करा.

प्र.4) नोंदणी कायदा 1908 च्या तरतुदींनुसार कुठले दस्त हे नोंदणी करणे आवश्यक आहे व सदरील दस्त मधील मजकुराचा नोंदणी करण्यासाठी काय संबंध असतो याचे विवेचन करा.

प्र.5) परक्राम्य संलेख साठी आवश्यक असणारे सभासद आणि त्यांचे अधिकार व जबाबदाऱ्या विशद करा.

भाग-ब

कुठलेही दोन प्रश्न सोडवा. प्रत्येक प्रश्नास 10 गुण आहेत.

[20]

प्र.6) भारतीय मुद्रानक कायदा 1958 अंतर्गत स्थापन करण्यात आलेल्या विविध प्राधिकरणाचे अधिकार आणि कार्य विशद करा.

प्र.7) परक्राम्य संलेख कायदा 1881 च्या तरतुदी नुसार परक्राम्य या संकल्पनेबाबतचा कायदा विशद करा.

प्र.8) भारतीय नोंदणी कायदा 1908 मधील मृत्यूपत्र नोंदणी आणि जमा करण्या संदर्भातील कायद्याच्या तरतुदींचा उद्घापोह करा.

प्र.9) महाराष्ट्र न्यायालयीन शुल्क कायदा 1959 अंतर्गत कोणत्या कागदपत्रासाठी न्यायालयीन शुल्क भरावे लागते याची चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10) कुठल्याही तीन टिपा लिहा. प्रत्येक प्रश्नास 5 गुण आहेत.

[15]

अ) लवादाचे व्याज आकारणाचे अधिकार विशद करा

ब) दावे आणि अपिलांचे हस्तांतरण

क) दाव्याची किंमत कमी अधिक झाल्यास हरकत

ड) विविध विषय समावेशित असणारा दावा

इ) परक्राम्य संलेख कायद्या, 1881 अंतर्गत जबाबदारीतून मुक्तता

Total No. of Questions : 10]

PD1931

SEAT No. :

APR 2025

[Total No. of Pages : 4

[6413]-44

Fourth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)
LO-0809 (E) : INTERNATIONAL ECONOMIC LAW
(2017 Pattern) (Semester - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 2) Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 3) Answer question No.10 from Part C as directed. The question No.10 is for 15 marks.

PART - A

[3×15=45]

- Q1) Define International Economic Law (IEL). Trace the Origin & Development of IEL while focusing on its nature and sources.
- Q2) Explain the dispute settlement system under WTO.
- Q3) Discuss in detail the emergence of Bretton Woods System and its contribution to the global economy.
- Q4) Explain the structure, power and functions of IMF and World Bank.
- Q5) Explain the history of GATT with special reference to GATT 1994. How is the principle of National Treatment different from the most favoured nation treatment?

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** What are the Fundamental principles of NIEO?
- Q7)** Discuss the objective, scope and functions of WTO.
- Q8)** What is the role and types of Foreign Direct Investment?
- Q9)** Write a detailed note on Charter of Economic Rights and Duties.

PART - C

Q10) Write short notes on any three.

[3×5=15]

- a) Functions of BRICS
- b) Structure and Powers of G20
- c) Sustainable Development Goals
- d) General Exceptions to Article XX and XXI of GATT 1994
- e) International Sale and Carriage of Goods

